Universitat Autònoma de Barcelona

2019/2020

Art precolombí de la zona andina

Codi: 100565
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500239 Història de l'Art	OT	3	0
2500239 Història de l'Art	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Annabel Villalonga Gordaliza
Correu electrònic: Annabel.Villalonga@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

Es recomana tenir comprensió lectora en diverses llengües modernes, a part del català i l'espanyol.

Objectius

L' objectiu d'aquesta assignatura és proporcionar uns coneixements bàsics sobre l' art de la Zona Andina i crear per tant unes expectatives que obrin nous camins als nostres estudiants.

Acabat el curs, l'estudiant haurà de ser capaç de reconèixer o identificar les obres clau de les cultures estudiades, així com situar-les correctament en un context històric i artístic.

Competències

Història de l'Art

- Analitzar amb esperit crític, a partir dels coneixements adquirits, l'obra d'art en les seves diferents facetes: valors formals, significat iconogràfic, tècniques i procediments artístics, procés d'elaboració i mecanismes de recepció.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Interpretar l'obra d'art en el context en el qual es va gestar i relacionar-la amb altres formes d'expressió cultural
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.
- Reconèixer l'evolució de la imatge artística des de l'antiguitat fins a la cultura visual contemporània.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els creadors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
2. Analitzar els receptors d'un fenomen artístic en un determinat context cultural.
3. Analitzar les idees artístiques sobre un fenomen artístic en un determinat context cultural.
4. Analitzar una imatge artística i situar-la en el seu context cultural.
5. Aplicar els coneixements iconogràfics a la lectura de la imatge artística
6. Definir i explicar amb precisió un objecte artístic amb el llenguatge propi de la crítica d'art.
7. Distingir les tècniques i el procés d'elaboració d'un objecte artístic
8. Estimular la creativitat i fomentar idees innovadores.
9. Examinar una imatge artística i distingir-ne els valors formals, iconogràfics i simbòlics.
10. Explicar els mecanismes de recepció d'una obra d'art.
11. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística
12. Participar en debats sobre fets històrics respectant les opinions d'altres participants.
13. Reconstruir el panorama artístic d'un determinat context cultural
14. Relacionar una imatge artística amb altres fenòmens culturals de la seva època.
15. Saber exposar amb eficàcia els coneixements, oralment i per escrit.
16. Treballar en equip, respectant les opinions alienes i dissenyant estratègies de col·laboració.

Continguts

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Poblament d' Amèrica.

Teories antigues i modernes sobre el poblament d' Amèrica. Àrees culturals. Els estudis americanistes.

1.2 Prehistòria

Principals troballes. L' art rupestre (gravats i pintures).

2. ZONA ANDINA

2.1 Concepte de Zona Andina.

Etapes i cultures. Característiques generals del seu art. Religió. Societat. Economia. El medi ambient: els tres espais, Sierra, Costa i Selva.

2.2 Preceràmic final o Arcaic tardà.

El sorgiment de la civilització. Definició del concepte, models de subsistència i de societat. Tipus d'arquitectura (superposició de plataformes, places enfonsades...).

Caral. Cerro Sechin. Huaca Prieta. Kotosh.

2.3 Període Inicial o Formatiu Temprà.

El pas de l'Arcaic al Formatiu: canvi en els models de subsistència, major complexitat politica, aparició de la ceràmica i gran importància de l'art en l' arquitectura.

Costa Nord: Moxeque, Caballo Muerto, Huaca de los Reyes y Ventarrón.

Temples en U (Williams) Garagay, Cardal, Mina Perdida y La Florida.

2.4 PeríodeArcaic Mig o Horitzó Inicial.

Cultura CHAVIN. Situació i caractertístiques. Chavín de Huántar. Aspectes essencials de l'estructura social, econòmica i cosmovisió.

Arquitectura: el centre cerimonial i principals edificis. L' escultura arquitectònica i la seva iconografia. Ceràmica i teixits.

2.5 Periode Intermedi Inicial o Formatiu Final.

Cultura PARACAS. Arquitectura funerària. Els teixits i la seva simbología.

Cultura NAZCA. Arquitectura: centres religiosos, aqüeductes subterranis. La seva ceràmica: formes i iconografia. Els geoglifs del desert de Nazca.

Cultura MOCHE. Arquitectura (les grans "huaques" de maó), els enterraments reials (Senyor de Sipán). Ceràmica, relleus pintats, tèxtils i orfebrería.

2.6 Període Horitzó Mitjà.

Cultura TIAHUANACO. Arquitectura monumental. Escultura en pedra. Ceràmica. Teixits i la seva simbología.

La seva projecció en la cultura HUARI.

2.7 Període Intermedi Tardà.

Cultura CHIMÚ. ChanChan: arquitectura en maó. Escultura en fusta, ceràmica, orfebreria i teixits.

2.8 Període Horitzó Tardà.

Cultura INCA.

A. . Geografia. Societat. Govern i administració. Religió. Mites més importants (dels origens, de Vichama, de les Quatre Edats i de Manco Capac)

B. Arquitectura: característiques. Cuzco: temples, carrers, fortalesa de Sacsahuamán i fonts. Machu Picchu. Ceràmica. Teixits. Art dels metalls.

Metodologia

- Assistència a classes teòriques dirigides per el/la professor/a. La profesora exposa oralment i amb suport powerpoint als estudiants els aspectes essencials de la matèria, sistematitzant els continguts i facilitant aquella bibliografia que sigui més adient per a preparar-se l'examen. .
- Assistència a sessions de seminaris i pràctiques dirigides per el/la professor/a i/o conduïdes per especialistes.
- Lectura comprensiva de textos.
- Realització de ressenyes, treballs i comentaris analítics.
- Estudi personal.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals	40	1,6	3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14
Tipus: Supervisades			
Treball escrit i presentació a classe	40	1,6	1, 2, 3, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15
Tipus: Autònomes			
Lectura obligatòria i crítica/ Estudi personal	32	1,28	8, 11, 15

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura constarà de tres parts:

Prova escrita final (50 %)

Resum i crítica d'un seminari, conferència: (20%) constarà en el lliurament d'una ressenya d' una conferència impartida a classe.

Treball de curs (30%): exposició a classe d'un dels temes que s'hauran d' escollir individualment d'una llista que es penjarà al CV (20%) i aportacions al wiki dels resums de les sessions a l'aula i altres exercicis breus (test, lectures) (10%).

La recuperació és una prova de suficiència destinada exclusivament per a aquells/es alumnes que tinguin suspesa alguna o algunes de les proves anteriors. Per tant, no es podran presentar els/les que no les hagin fet al llarg del curs ni tampoc els /les que les tinguin aprovades. La recuperació només possibilita aprovar les proves suspeses. El calendari de Gestió Acadèmica de la Facultat determinarà el dia i hora d'aquesta prova de suficiència.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Prova escrita	50%	3	0,12	9, 11, 14, 15
Resum i critica d'un text, seminari o conferència	20%	10	0,4	3, 5, 9, 11, 15
Treball de curs	30%	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16

Bibliografia

Obres generals

Adams, Richard.E.W. (2000): *Las antiguas civilizaciones del Nuevo Mundo*, Barcelona:Crítica.

Alcina Franch, José. (1987): *Historia del arte hispanoamericano, 1: Arte precolombino*, Madrid: Alhambra.

Bosch Gimpera, Pere. (1975): *La América pre-hispánica*, Barcelona: Ariel.

Braun, Barbara. (2000), *Pre-Columbian Art and the Post-Columbian world: ancient american sources of modern art*. New York ; London : Harry N. Abrams.

Girard, Raphael. (1976): *Historia de las civilizaciones antiguas de América*, 3 vols.,Madrid: Alhambra.

Grieder, Terence. (1987): *Orígenes del Arte Precolombino*, México DF: F.C.E.

Kubler, George. (1986): *Arte y arquitectura en la América precolonial*, Madrid: Cátedra.

Lynne Costin, Cathy (2016): *Making value, making meaning. Techné in Pre-Columbian world*. Dumbarton Oaks Symposia. Washington: Dumbarton Oaks.

Ocampo, Estela (1999), *Cómo reconocer el arte precolombino de América del Sur (I)*. Barcelona: Edunsa.

Pasztory, Esther. (1998): *Pre-Columbian Art,* London: The Everyman Art Library.

Pasztory, Esther (2005): *Thinking with things. Toward a new vision of art*. Austin: University of Texas Press.

Piña Chan, Román. (1986): *Historia, Arqueología y Arte Prehispánico*, México DF: F.C.E.

Séjourné, Laurette. (1976): *América Latina I. Antiguas culturas precolombinas*, Madrid: Siglo XXI.

Zona Andina

Alva, Walter. (1994) *Sipán*. Colección Cultura y Artes del Perú. Lima.

Alva, Walter; Donnan, Christopher B. (1993) *Royal tombs of Sipán*. University of California: Fowler Museum of Cultural History.

Berberian, Eduardo - Raffino, Rodolfo (1991): *Culturas indígenas de los Andes meridionales*, Madrid: Alhambra.

Berenguer, José (2000) *Tiwanaku:señores del lago sagrado*. Museo Chileno de Arte Precolombino - Banco Santiago, Santiago de Chile.

Burger, R.(1995): *Chavín and the Origins of Andean Civilisation*, London:Thames & Hudson.

Cieza de León, Pedro (1984): *La crónica del Perú*, Madrid: Crónicas de América.

Cieza de León, Pedro (1985): *Señorío de los Incas*, Madrid: Crónicas de América.

Cuesta Domingo, Mariano (1980): *Arqueología andina: Perú*, Madrid, Ministerio de Cultura.

Davies, Nigel (1999): *Los antiguos reinos del Perú*, Barcelona: Crítica-Arqueología.

Donnan, Christopher. (1976): *Moche Art and Iconography.* Los Angeles: University of California Press.

Donnan, Christopher (1978): *Moche art of Peru*. Los Angeles: Museum of Cultural History.

Donnan, Christopher ed. (1985): *Early Ceremonial Architecture in the Andes*. Washington: Dumbarton Oaks.

Guamán Poma de Ayala, Felipe (1987): *Nueva crónica y buen gobierno*, Madrid: Crónicas de América.

Kauffman, Federico. (1978): *Manual de arqueología peruana*, Lima.

Kolata, Alan L. (1993): The Tiwanaku: Portrait of an Andean Civilization. Cambridge, Massachusets: Blackwell.

Lavalle, José Antonio de la - Lang, Werner (1990): *Culturas precolombinas: Chimú*, Lima: Banco de Crédito del Perú.

Lavalle, José Antonio de la - Lang, Werner (1990): *Culturas precolombinas: Paracas*, Lima: Banco de Crédito del Perú.

Lechtmann, Heather - Soldi, Ana María Soldi (1985): *La tecnología en el mundo andino*, México DF: UNAM.

Lumbreras, Luis G. (1974): *The Peoples and Cultures of Ancient Peru*, Washington DC: Smithsonian Institution.

Lumbreras, Luis G. (1981): *Arqueología de la América Andina*, Lima.

Lumbreras, Luis G. (1992): *Cultures preincaiques dels Andes septentrionals i centrals: la cultura Chavín*, Barcelona: Ajuntament de Barcelona.

Mason, John Alden (1978): *Las antiguas culturas del Perú*, México DF: F.C.E.

Moseley, Michael E. (2001): *The incas and their ancestors. The Archaeology of Peru*. London: Thames & Hudson. 2a ed.

Moseley, Michael E. Day, Kent C. (1982) *Chan Chan, Andean desert city.* Santa Fe: School of American Research.

Paternosto, C (1996) *The Stone and the Thread: Andean Roots of Abstract Art*. Austin: University of Texas Press.

Paul, Anne. (1991): *Paracas. Art and Architecture*, Iowa City: University of Iowa.

Pillsbury, Joanne (2001): *Moche Art and archaeology in ancient Peru*. Washington: National Gallery of Art; Studies in the history of art, n.63.

Porras, Raúl (1986): *Los cronistas del Perú (1528-1650)*, Lima: Banco de Crédito del Perú.

Protzen, Jean-Pierre (1993): *Inca architecture at Ollantaytambo*. Oxford: Oxford University Press, 1993.

Rovira, Salvador (1990): *La metalurgia americana: análisis tecnológico de materiales prehispánicos y coloniales*, Madrid: Universidad Complutense.

Rowe, John Howland (1967) *Form and Meaning in Chavin Art*. En: *Peruvian Archaeology - Selected Readings*, eds. J. H.Rowe y D.Menzel, págs. 72-103.

Silverman, Helaine(2004): *Andean Archaeology*. Malden, MA: Blackwell Publishing.

Stone-Miller, Rebecca (2012) *Art from the Andes: from Chavín to Incas*. Londres: Thames & Hudson, World of Art collection. 3a ed.

Tello, Julio - Mejía, Toribio (1979): *Paracas: cavernas y necrópolis*, Lima: UNMSM.